

GUY DE MAUPASSANT

O VIAȚĂ

Traducere: OTILIA CAZIMIR

EDITURA ORIZONTURI

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MAUPASSANT, GUY de

O viață / Guy de Maupassant ; trad.: Otilia Cazimir. -

București : Orizonturi, 2021

ISBN 978-973-736-445-6

I. Cazimir, Otilia (trad.)

821.133.1

Corectură: **MĂDĂLINA COMAN**

Cap limpede: **EMILIA LEANCĂ**

Copertă: **TATIANA DANIELA POPESCU**

UNE VIE

Toate drepturile acestei ediții aparțin **Editurii ORIZONTURI**

Editura ORIZONTURI – București

Bdul Libertății nr. 4, bl. 117, et. 7, ap. 20

telefon: 021.3177679, 0744531333

e-mail: orizonturi@editura-orizonturi.ro

www.editura-orizonturi.ro

Tipar: ARTPRINT

E-mail: office@artprint.ro

Capitolul I Umilul adevăr

După ce-și pregăti geamantanele, Jeanne se apropie de fereastră. Dar ploaia nu mai contenea. Bătuse toată noaptea în geamuri și pe acoperișuri. Cerul, mohorât și încărcat cu apă, parcă se rupsese și se revărsa pe pământ, înmuindu-l ca pe o cocă, topindu-l cum se topește zahărul. Se iscau rafale de vânt, pline de o căldură apăsătoare. Clipocitul pârâiașelor revărsate umplea străzile pustii, de-a lungul cărora casele absorbau, ca niște bureți, umezeala ce le pătrundea și făcea să asude pereții de la pivniță până la pod.

Ieșită în ajun de la călugărițe, liberă, în sfârșit, pentru totdeauna, gata să prindă din zbor toate bucuriile vieții, la care visa de-atâta timp, Jeanne se temea că tatăl ei va ezita să plece, dacă vremea nu se va îmbunătăți. Și, pentru a suta oară în dimineața aceea, cerceta zările.

Apoi își aminti că uitase să-și pună calendarul în bagajul de călătorie. Luă de pe perete cartonașul împărțit pe luni, care purta, în mijlocul unui desen, data anului în curs, 1819, scrisă cu cifre de aur. Apoi șterse apăsător cu creionul primele patru coloane, tăind fiecare nume de sfânt până pe 2 mai, ziua când ieșise de la călugărițe.

Un glas strigă, dincolo de ușă:

– Jeannette!

Jeanne răspunse:

– Intră, papa.

Și tatăl ei intră.

Baronul Simon-Jacques Le Perthuis de Vauds era un gentilom din veacul trecut, maniac și cumsecade. Discipol entuziast al lui J.-J. Rousseau, avea gingășii de îndrăgostit față de natură, de câmpii, de păduri și de animale.

Aristocrat prin naștere, detesta din instinct anul '93. Dar, filosof prin temperament și liberal prin educație, ura de moarte tirania, cu o ură inofensivă și emfatică.

Puterea lui cea mare și marea lui slăbiciune era bună-tatea, o bună-tate care n-avea destule brațe să mângâie, să dăruiască, să îmbrățișeze – o bună-tate de creator, risipită, lipsită de împotrivire, ca amortirea unui nerv al voinței, ca o lacună în energie, aproape ca un viciu.

Om al teoriei, chibzuia un întreg plan de educație pentru fiica lui, dorind s-o facă fericită, bună, dreaptă și iubitoare.

Până la vârsta de 12 ani o ținuse acasă, apoi, cu toate lacrimile mamei, o dăduse la Sacre-Coeur.

O ținuse acolo, închisă cu asprime între ziduri de mănăstire, neștiută și neștiutoare de cele omenești. Dorea s-o primească înapoi, la 17 ani, castă, s-o călească el însuși într-un fel de baie de poezie înțeleaptă; ca apoi pe câmpii, în mijlocul naturii fecundate, să-i deschidă sufletul și să-i dezmoștească ignoranța în fața iubirii naive, a dezmiertărilor nemeșteșugite ale animalelor, a legilor senine ale vieții.

Ea ieșea acum din mănăstire strălucitoare, plină de viață și dornică de fericire, gata pentru toate bucuriile, pentru toate aventurile fermecătoare pe care le și străbătuse cu imaginația în decursul zilelor, în nopțile fără sfârșit și în singurătatea nădejdlor ei.

Părea un tablou de Veronese¹, cu părul ei de un blond strălucitor, care parcă-și pierduse ceva din culoare și asupra cărnii ei, o carne de aristocrată, abia bătând în trandafirii și umbrită de un puf ușor, de un fel de catifea palidă, pe care aproape că n-o observai decât atunci când o mângâia soarele. Ochii îi erau albaștri, acel albastru opac al păpușilor din faianță din Olanda.

Avea o aluniță mică pe latura nării stângi și alta în dreapta, pe bărbie, unde i se încrețeau câteva firisoare de păr, atât de asemănătoare cu pielea încât abia se deslușeau. Era înaltă, cu pieptul împlinit, cu mijlocul mlădios. Glasul ei limpede părea uneori prea ascuțit, dar râsul deschis răspândea veselie în jurul ei. Adesea își ducea amândouă mâinile la tâmpile, cu o mișcare familiară, ca pentru a-și netezi părul.

Alergă înaintea tatălui ei și-l sărută, îmbrățișându-l.

– Ce zici, plecăm?

El zâmbi, își scutură părul de pe-acum albit, pe care-l purta destul de lung, și, întinzând mâna spre fereastră, spuse:

– Cum vrei să călătorești pe o vreme ca asta?

Dar ea îl rugă, alintată și dezmiertătoare:

– O, papa, să plecăm! Te rog din suflet! După-amiază o să fie frumos.

– Mama ta n-o să vrea cu niciun preț.

– Ba da, ai să vezi, lasă totul în grija mea.

– Dacă izbutești s-o îndupleci pe mama ta, eu n-am nimic împotrivă.

¹ Paolo Veronese a fost un pictor italian din perioada târzie a Renașterii, marcând trecerea spre Manierism. Pe numele adevărat Paolo Caliari sau Cagliari, artistul a căpătat cu timpul numele de Veronese, după orașul în care s-a născut.

Jeanne se repezi numaidecât spre odaia baronesei; așteptase ziua aceasta, a plecării, cu o nerăbdare tot mai aprinsă. De când intrase la călugărițe, nu mai ieșise din Rouen, tatăl ei neîngăduindu-i nicio distracție înaintea vârstei pe care o hotărâse el. O dusesse de două ori, câte cincisprezece zile, la Paris, dar Parisul era tot oraș, iar ea nu visa decât să meargă la țară.

Acum avea să-și petreacă vara la proprietatea lor, la Peuples, vechi castel de familie zidit pe faleză, aproape de Yport, și își promitea o fericire nesfârșită în viața aceea liberă, pe malul mării. Apoi, era un lucru știut că părinții îi vor dăruia ei castelul și că tot acolo va locui după ce se va mărita.

Și ploaia, care cădea fără întrerupere de seară, era cea dintâi mare supărare din viața ei.

Dar după trei minute, ieși din odaia mamei, alergând și strigând prin toată casa:

– Papa, papa! Spune să inhame, mama se învoiește!

Însă potopul nu se potolea. Ai fi zis chiar că se întetește când caleașa a fost trasă în fața ușii.

Jeanne era gata să se urce, când baroneasa coborî scările, sprijinită de o parte de bărbatul ei și de cealaltă de o fată din casă, voinică și înaltă, clădită ca un băiat. Normandă din Caux, fata părea să aibă cel puțin 20 de ani, cu toate că nu avea decât cel mult 18. Ai casei o socoteau oarecum ca pe a doua fiică a lor, deoarece fusese sora de lapte a lui Jeanne. O chema Rosalie.

Sarcina ei principală era să-și ajute stăpâna să meargă, deoarece, de câțiva ani, baroneasa se îngrășase neobișnuit de mult, din pricina unei hipertrofii a inimii, de care se plângea tot timpul.

Gâfâind greu, femeia ajunse la peronul palatului vechi, se opri, se uită la curtea prin care curgeau șiroaie de apă și murmură:

– Într-adevăr, nu-i deloc înțelept ceea ce facem.

Continuând să zâmbească, baronul îi răspunse:

– Tu singură ai vrut-o, doamnă Adélaïde!

Cum pe baroneasă o chema, pompos, Adélaïde, el îi punea întotdeauna, înaintea numelui, cuvântul „doamnă”, cu un anumit aer de respect ușor ironic.

Apoi baroneasa mai făcu câțiva pași și se urcă anevoie în trăsură ale cărei arcuri se îndoiră. Baronul se așeză alături de ea, iar Jeanne și Rosalie pe bancheta din față.

Bucătăreasa Ludivine le aduse maldăre întregi de haine groase, ca să-și acopere genunchii, și două jupoane pe care le dosiră sub picioare. La urmă, se urcă și ea pe capră, alături de moș Simon, înfășurându-se până peste cap într-o pătură mare. Portarul și nevasta lui veniră să-și salute stăpânii, să închidă portiera și să primească cele din urmă dispoziții cu privire la bagajele ce trebuiau să plece în urmă, cu o căruță. Și trăsură porni.

Moș Simon, vizitiul, cu capul în piept și cu spinarea îndoită sub ploaie, dispărea cu totul în mantaua lui cu trei gulere. Învăluită de vânt, ploaia gemea, bătea în geamuri și inunda șoseaua.

În goana celor doi cai, berlina coborî la vale pe chei, trecu de-a lungul șirului de vapoare mari, ale căror catarge, vântrele și odgoane se înălțau triste spre cerul revărsat, ca niște copaci fără frunze, apoi o luă pe bulevardul lung de pe colina Riboudet.

Străbătură curând pășunile. Din când în când, o salcie înecată, cu crengile căzute într-o nepăsare de moarte, se

zugrăvea nedeslușit, printr-o pâclă de apă. Potcoavele cailor plescăiau și cele patru roți împrôșcau cu noroi.

Tăceau. Până și mintea lor părea înmuiată, ca și pământul. Lăsându-se pe spate, măicuța își sprijini capul și închise ochii. Baronul se uita, posomorât, la câmpiile monotone și pline de apă. Rosalie, cu un pachet pe genunchi, visa, cu acea visare senină a oamenilor din popor. Și sub revărsarea călduță a ploii, Jeanne se simțea trăind, ca o plantă închisă în casă, pe care o scoți din nou la aer, și, întocmai ca frunzișul, preaplinul fericirii îi apăra inima de tristețe. Nu spunea nimic, dar îi venea să cânte, să-și scoată mâna afară, s-o umple cu apă și să bea. Se bucura simțindu-se purtată în goana cailor, se entuziasma la vederea priveliștilor dezo-lante, pentru că se știa la adăpost în mijlocul potopului.

Sub ploaia necruțătoare, din crupele lucioase ale celor doi cai se ridicau aburi fierbinți.

Încetul cu încetul, baroneasa ațipi. Fața ei, încadrată de cei șase cărlionți de păr ce-i atârnav simetric, se lăsa încet, încet, sprijinită de cele trei valuri largi ale bărbiei, a cărei ultimă unduire se pierdea în marea îmbelșugată a pieptului. Capul, ridicat de fiecare dată când respira, îi cădea apoi din nou, și obrajii i se umflau, în timp ce printre buzele întredeschise i se strecura un sforăit răsunător. Baronul se aplecă spre ea și-i puse încetișor, în mâinile încrucișate peste pân-tecele uriaș, un mic portofel de piele.

Această atingere o trezi. Se uită la obiectul acela cu privirea apoasă a omului deșteptat din somn. Portofelul căzu și se deschise, și în caleașcă se risipiră monede de aur și bancnote. Baroneasa se trezi de-a binelea, iar râsul vesel al lui Jeanne izbucni ca un foc de artificii.

Baronul adună banii de pe jos și, punându-i pe genunchii nevestei sale, zise:

– Uite, draga mea, tot ce mi-a mai rămas din ferma de la Eletot. Am vândut-o ca să repar castelul de la Peuples, unde o să stăm tot mai des de acum înainte.

Baroneasa numără șase mii patru sute de franci, pe care-i vârî liniștită în buzunar.

Era a noua fermă vândută în felul acesta, dintre cele treizeci și una moștenite de la părinți. Le rămânea, totuși, o rentă de aproape încă douăzeci de mii de livre în proprietăți care, bine administrate, le-ar fi adus cu ușurință treizeci de mii de franci pe an.

Cum duceau o viață simplă, acest venit le-ar fi fost de ajuns, dacă n-ar fi avut în casă o gaură fără fund, mereu deschisă: bunătatea. Bunătatea făcea să se evapore banii din mâinile lor, așa cum usucă soarele apa bălților. Lunecau, curgeau, dispăreau. Cum? Nimeni nu-și dădea seama. Când îi căutai, unul dintre ei zicea:

– Nu știu cum s-a făcut, dar am cheltuit o sută de franci, fără să fi cumpărat nimic de seamă.

De altfel, ușurința de a da era una dintre marile bucurii ale vieții lor, și în această privință se înțelegeau într-un chip desăvârșit și înduioșător.

Jeanne întrebă:

– Și e frumos castelul meu acum?

Baronul răspunse, vesel:

– Ai să vezi, fetițe.

Încetul cu încetul, înverșunarea ploii scăzu. Apoi nu mai rămase decât un fel de ceață, un praf mărunț de apă care plutea. Bolta norilor părea că se înalță, se înălbește, și,

deodată, printr-o crăpătură nevăzută, o rază lungă de soare coborî pieziș peste pășuni.

Și atunci, printre norii ce se destrămau, apăru adâncul albastru al bolții. Apoi crăpătura se lărgi ca un vâl ce se rupe, și un cer frumos și curat, de un albastru limpede și adânc, se desfășură peste lume.

Simțiră, după aceea, o suflare proaspătă și dulce, ca un suspin de fericire al pământului, și când treceau de-a lungul grădinilor sau al pădurilor, auzeau uneori cântecul vioi al unei păsărele ce-și usca penele.

Se apropia seara. În afară de Jeanne, toată lumea dormea acum în trăsură. De două ori opriră la câte un han, să mai răsuflă caii și să le dea câte puțin ovăz cu apă.

Soarele apusese. Se auzeau, departe, clopote. Într-un sătuc, aprinseră felinarele la caleașcă; cerul se luminează și el cu un furnicar de stele. Din loc în loc, ferestre luminate străpungeau bezna cu puncte de foc. Și, dintr-odată, de după o coastă, luna se ivi și ea printre crengi de brad, enormă, roșie și parcă toropită de somn.

Era atât de plăcut, încât lăsară geamurile coborâte. Istovită de visuri, sătulă de vedenii fericite, Jeanne se odihnea și ea. Uneori, amorțită de a fi stat prea mult în aceeași poziție, deschidea ochii, se uita afară și vedea trecând, în noaptea luminată, copacii unei ferme sau, ici și colo, câteva vaci culcate ridicându-și capetele. Apoi căuta să se așeze în altă poziție, încercând să-și reia un vis abia început. Dar zgomotul neîntrerupt al roților îi umplea urechile, îi obosea gândul și închidea atunci ochii, simțindu-și mintea tot atât de frântă ca și trupul.

În sfârșit, se opriră. În fața portierelor, stăteau în picioare bărbați și femei cu felinare în mâini. Ajunseseră. Trezită

fără veste, Jeanne sări repede jos. Un fermier luminează trăsura. Baronul și Rosalie o luară aproape pe sus pe baroneasă. Era cu totul sfârșită, gema cu deznădejde și repeta mereu, cu voce stinsă:

— O, Doamne! Sărmanii mei copii!

Refuză să bea sau să mănânce ceva; se culcă și adormi îndată.

Jeanne și tatăl ei se așezară singuri la cină.

Se uitau unul la altul, își zâmbeau și se luau de mână peste masă. Apoi, cuprinși amândoi de o bucurie copilărească, se duseră să viziteze castelul reparat.

Era o așezare normandă înaltă și spațioasă, în același timp fermă și castel, zidită din piatră albă, devenită cu vremea cenușie, și încăpătoare de-ar fi putut adăposti o întreagă generație.

O sală imensă despărțea casa în două, străbătând-o de la un capăt la celălalt, deschizându-și ușile mari pe amândouă părțile. O scară dublă se întindea peste sală, lăsându-i mijlocul gol și împreunându-și treptele la primul etaj, în chip de pod.

Jos, la dreapta, intrai în salonul nesfârșit, îmbrăcat în tapete cu frunziș, pe care se plimbau păsări. Întreaga tapiserie a mobilelor, lucrată în puncte mici, era ilustrarea Fabulelor lui La Fontaine. Și Jeanne tresări de plăcere, regăsind un scaun la care ținea mult când era mică și care reprezenta povestea cu vulpea și barza.

Din salon dădeai în biblioteca plină cu cărți vechi și în alte două odăi fără întrebuințare. La stânga era sufrageria cu lemnăria înnoită, odaia pentru rufe, cămara, bucătăria și un apartament mic, cu o baie.

Înfățișa un stup de bronz, susținut de patru coloane de marmură, deasupra unei grădini cu flori aurite. O limbă subțire, ieșind din stup printr-o tăietură prelungă, plimba la infinit, pe deasupra grădiniței, o albină mică, cu aripi de smalt.

Cadranul de faianță pictată era montat în interiorul stupului.

Pendula începu să bată. Era ora unsprezece. Baronul își sărută fiica și se retrase în odaia lui.

Atunci, cu părere de rău, Jeanne se culcă. Mai aruncă o ultimă privire în jurul ei, apoi stinse lumânarea. La stânga patului sprijinit numai cu capul de perete, se afla o fereastră prin care năvălea lumina lunii, răspândind pe podea o baltă de lumină.

Pe pereți jucau reflexe palide, mângâind ușor dragostea încremenită dintre Pyram și Thisbea.

Prin cealaltă fereastră, cea din fața patului, Jeanne vedea un copac înalt, scăldat într-o lumină blândă. Se întoarse pe o parte, închise ochii, dar peste puțin timp îi deschise din nou.

I se părea că simte încă zdruncinăturile trăsurii, al cărei zgomot din timpul mersului îi stăruia în cap. Rămase întâi nemișcată, sperând că odihna o va face să adoarmă până la urmă. Dar nerăbdarea din suflet îi năpădi curând trupul.

Avea tresăriri în picioare și se simțea cuprinsă de o febră care creștea. Atunci se ridică din pat și, cu picioarele goale, cu brațele goale, în cămașa lungă ce-o făcea să semene cu o nălucă, trecu prin balta de lumină revărsată pe podea, deschise fereastra și se uită afară.

Noaptea era atât de luminoasă, încât puteai vedea ca ziua și Jeanne recunoscuse toate împrejurimile îndrăgite în copilărie.

În fața ei se întindea întâi o pajiște largă, galbenă ca untul, sub lumina nopții. Doi copaci uriași se înălțau la marginile castelului: un platan la miazănoapte, un tei la miazăzi.

Tochmai la capătul întinderii de iarbă, o pădure încheia domeniul, ocrotit împotriva furtunilor din larg de cinci șiruri de ulmi străvechi, răsuciiți, roși, retezați în pantă, ca un acoperiș, de vântul mării pururi dezlănțuit.

Acest parc era mărginit la dreapta și la stânga de două alei cu plop peste măsură de înalți, din soiul celor cărora în Normandia li se zice peuples, și care despărteau casa stăpânilor de cele două ferme învecinate: într-una locuia familia Couillard, în cealaltă familia Martin.

Acești peuples dăduseră numele castelului. Dincolo de acest domeniu, se întindea o vastă câmpie stearpă, presărată cu tufe de măceși, peste care vântul mării sufla zi și noapte. Apoi, deodată, coasta se prăbușea într-o faleză înaltă de o sută de metri, dreaptă și albă, care-și scălda picioarele în valuri.

Jeanne se uita în depărtare, la întinderea nesfârșită a valurilor cu reflexe unduitoare, ce păreau a dormi sub stele.

În tihna aceea fără soare, se răspândeau toate miresmele pământului. O tufă de iasomie, agățată în jurul ferestrelor de jos, își revărsa neîntrerupt răsuflarea ei pătrunzătoare, la care se adăuga parfumul ușor al frunzelor abia desfăcute. Treceau unde domoale de vânt, aducând gust tare de aer sărat și de sudoare vâscoasă, de la ierburile de mare.

La început, Jeanne se lăsă în voia fericirii de a respira; și, încet, tihna vieții de țară o liniști ca o baie răcoroasă.

Toate vietățile care se trezesc când vine seara, care-și ascund viața lor obscură în pacea nopților, umpleau semiîntinericul cu o forfotă mută. Păsări mari și fără glas treceau